NOVICE

kmetijskih, obertnijskih in narodskih reči.

Izhajajo vsako sredo in saboto. Veljajo za celo leto po pošti 4 fl., sicer 3 fl.; za pol leta 2 fl. po pošti, sicer 1 fl. 30 kr.

Tečaj XII. V Ljubljani v sredo 19. aprila 1854. *List 31.*

Kako zatreti plevel na njivah.

Od kod se zaseje plevel na njive? Seme plevelovo je včasih v njivi sami, včasih pride od drugod. Rastline, ki jih kmetovavec šteje med plevel, zorijo že večidel pred žetvijo žita; zrelo seme se osuje in tako poseje po njivi. Ali pa zatrosi veter od bližnjih senožet, spašnikov itd. plevel na polje. Tudi živina, ki se po njivah pase, ga zaseje po gnoju v kterem se dostikrat ne prebavljeno seme kakšnega plemena najde, ali pa ga kmetovavec z gnojem vred pripelje na polje.

Vse to naši kmetovavci sami dobro vejo, le o tem jih ima več krivo misel, da menijo, da moča in zmerzlína pokončá plevel. Al plevce je in ostane plevel, dokler bo svet stal. Kako rado marsikteri plevel kalí in pa težko se pokončati da, učé obilne skušnje. Gotov je prigovor „da kopriva ne pozebe“.

Kako tedaj to nadlogo zatreti? Popolnoma in vselej jo odpraviti skor ni mogoče. Dost pa se vendar da storiti s tem. Poglavni pomočki pa so ti-le:

1) *preorji o pravem času in večkrat in globoko* plevelno njivo; suho vreme je za to naj bolje, ker sonce kal in mladike izoranega plevela hitro osuší, da zvenejo in poginejo;

2) semensko žito pridno čisti; v malih kmetijah zbirajo lahko otroci pozimi plevelno seme iz žita in ga tako čistijo;

3) dobro ravnaj gnoj; kolikorkrat se gnoj iz hleva kida na gnojnišče, potrosi ga s štupo neugašenega apna. Živo apno razje deloma plevelno seme. Tudi pri napravljanju gnojnih kupov iz mešanega gnoja naj bi se tako z apnom ravnalo. Sploh smemo reči, da kmetovavci koristi apna za kmetijstvo še ne cenijo tako, kakor zasluži. Apno je kaj dobra stvar, naj bi se kmetovavci ne bali malih stroškov, ki ga jim apno prizadene, ker dobiček je velik in stroški se dobro splačajo s tem, da se plevel zatare in pridelk pomnoží. „Fr. Bl“.

Ne le jemati smemo zemlji, tudi dajati ji moramo.

(Dalje.)

„Svoje imé in posebno čast bi mogel vsak naših kmetovavcev v to zastavati, da vse, kar koli se le dá obračati za gnoj, pridno nabira in spravlja, in tako svojo zemljo krepča. Ako pogledamo v ptuje dežele, bomo vidili, kako marljivi so tam kmetovavci za gnoj, in reči moramo, da smo deleč deleč o tem za njimi. Morebiti bo kdo rekel: „drugod morajo tako delati, ker so bolj revni kot mi, da spravljajo vsak pehar smetí in vsako periše gnoja.“ Al ta ugovor ne velja povsod; če lih nektere kraje revšina k veči pridnosti sili, so tudi drugod premožni kmetovavci. In kaj imamo morebiti mi vsega na kupe, da zamoremo potratni biti ravno s tem, kar je kmeta naj večje bogastvo? Skušnje le preočitno kažejo, da nismo taki bogatini, da bi smeli z gnojem taki zapravljivci biti. Po ptujih deželah vidimo, da posamni ljudje ali cele družtva take naprave imajo, da nabirajo cestno blato, hišne smetí itd. in da zato občini (županii) lep dnar plačujejo. Iz nabrane soderge napravljajo dober gnoj, ki ga z dobičkom prodajajo kmetovavcem in vertnarjem, kteri ga radi kupujejo. — Tako ima vsak svoj dobiček: prodajavnice gnoja imajo svoj dobiček in preživé zraven tega veliko ljudí, in občine (soseske) vlečejo vsako leto gotov dnar za svoje smetí in blato. V vunanjih deželah je smétje blago, s kterim se kupčuje, — pri nas je še nismo nikjer prav do tega obertnijstva prinesli.“

„Zmirom se slišijo pri nas tožbe, da gnoja manjka. In res je, da ga nam manjka. Al pa ne pušamo veliko stvarí v nemar, ki bi nam bile dober gnoj? Zakaj ne delamo tako, kakor ravnajo drugod. Koliko tisuč in tisuč centov gnoja gré v mestih čez leto v zgubo! kako se ravná po kmetih ž njim! Al ni popolnoma dobro gnojniše le bela vrana? Al niso naše gnojniša večidel kaluže, v kterih je taka zmešnjava, da se gnoj nikakor ne more dobro podelati? Al se smeti, ki se pometajo iz podov, ne mečejo naravnost na gnojniša, da se plevel tako prav gotovo zatrosi na polje? Al ne izpije sonce in ne izpere dež gnoja na naših dvoriših tako, da na njivo le izpita in izlužena stelja ali slama pride? Al smemo misliti, da bo gnoj dober in po takem gnoju pridelk dober, ako je cvet gnoja (gnojnica) zginil iz nastelje? Al se more po pameti misliti, da bo v naših gnojniših kakoršne so navadne, dobro zavrel in se dobro podelal? Al se ne razteka gnojnica dostikrat po dvoriših in potih namesto da bi se, ker je zlatega dnarja vredna, prav vjemala in rabila za izgnojenje suhe slame ali scer nastelje? Za kmetijsko kemijo in celo kmetijstvo mnogozasluženi profesor Stöckhardt je gnojnico na tanko preiskaval, da bi nje vrednost gotovo zvedel, in po mnozih skušnjah se je prepričal, da gnojnica spod ene krave se zamore čez leto okoli 20 fl. ceniti. Recimo, da od 2 milionov goved, ki jih je v našem cesarstvu, na leto od enega goveda le en tolar v zgubo gré: kolikšna zguba je že to za zemljiša naše in rodovitnost njih!“

„Nekteri ne morejo tistega ptujega tičjeka, ki se guano imenuje, dost priporočati. Ne rečem, da guano ni dober gnoj, pa je za nas predrag gnoj, in zakaj bi segali po ptujih rečéh, ker se nam domačih ne manjka? Le teh poišimo, le te nabirajmo kot umni in pridni gospodarji, in naše zemljiša bojo dobro gnojene in pridelki se bojo pomnožili, da se bomo sami čudili. Pervo pravilo kmetovavca je vselej in povsod: „dajaj zemlji kar ji gré, in obilo obilo ti bo povračevala kar si ji dal.“

(Dalje sledí.)

Odkritoserčna besedica v živinoreji naši.

Iz 26. lista „Novíc“ smo zvedili čudno prikazen, da so krave lansko leto na Českem, Nemškem, Francozkem in tudi na Krajnskem rade jalove bile.

Pri nas na Krajnskem posebno pa v naši Verhniški okolici se ni treba čuditi temu; vzrok je saj pri nas prav naraven in resničen tale: Pervič je premalo dobrih bikov, pa še tisti zanikerni, ki so, se prav pičlo s slabim senom al celò le s slamo kermijo, solí ne vidijo nikdar, česala in kertače ni še nikoli v hlevu bilo, jih vklepajo v jarm in delajo ž njimi. Drugič se premladi že rabijo za pleme; živinče komaj leto staro že mora opravljati prezgodno službo. Tretjič imajo ljudje saj v naši okolici sila neumno vražo, da vsako opravilo mora vselej zaporedoma dvakrat ali trikrat ponavljano biti, če ne, se celò branijo plačati tarifo. V naši Verhniški okolici imamo blizo 1200 krav, pa le 4 zanikerne, komaj piškavega oreha vredne bike. Vsak lahko na perste izrajta, da na tako vižo in pri tacih razvadah živinoreja ne more napredovati; pa tudi čuditi se ni, in gospodarji nimajo nikakeršnega vzroka, da bi godernjali, ako jim krave jalove ostajajo. Zakaj bomo letine dolžili zavoljo tega, ker nam vzroki tako odkriti pred nosom ležé. Dokler bode tako malo bikov za pleme, in dokler se bo ž njimi tako ravnalo, kakor se zdej ravna, nam ne bo druga péla. Če lastnik krave le gleda: kje bo manj plačal pri biku, je sam kriv, ako se mu popačijo krave njegove. Dokler se kmetovavci toliko ne zavéjo, da na dobrem in prav gleštanem biku je pri živinoreji veliko veliko in skor naj več ležeče, ne bojo zboljšali svoje živine. Lepo, močno, zdravo tele bi se vé da vsak rad imel, — za to pa kar je potreba o tem storiti, le malo kdo porajta. „Novíce“ so nam enkrat povedale, da v Švajci in na Holandskem, kjer imajo tako lepo živino, skerbí vsaka soseska za svojega bika ali po potrebi za več, in da je celò postava vpeljana, koliko krav se smé rajtati na enega bika. Kakošna je pa pri nas o tem? Pri nas ni nikomur za to potrebo mar, — da je le kje kaka bikova pokveka, že mislijo, da so „za potrebo“ preskerbljeni. Kdor pa kakošnega bika ima, mu je le na tem ležeče, da ž njim veliko skupi in da ga manj košta. Al je pa s tem živinoreji pomagano, za to mu ni mar; in prav za prav ga za tega voljo še nihče obrekovati ne more, ker njegova dolžnost je za se, ne pa za druge skerbeti.

Od premij se je nekdaj veliko dobrega pričakovalo za zboljšanje živinoreje, — al tudi premije niso nič pomagale, ker tisto živinče, ki je zjutraj premijo dobilo, je bilo popoldne že v mesnici. Za mesarje pa niso premije!

Žalostno je, ako se morajo kmetovavci k lastnemu dobičku z darili siliti! Če jih gotov dobiček, ki izvira iz pridne in umne živinoreje, ne spodbada k umnemu gospodarstvu, vse drugo nič ne pomaga, je le od danes do juter, ni prava pomoč. Vsak krajcar je zaveržen za take pripomočke.

Še enkrat tedaj rečem: dokler ne bo vsaka soseska skerbela za dobrega plemenskega bika, in dokler se bo bika imeti le prepušalo golemu primerljeju, bo korenina živinoreje naše zmirom hirala, bo seme zmiraj slabo, in iz slabega semena še nikdar ni dober sad zrastel.

Naj mi ljube „Novíce“ nikar ne zamerijo, da sem tako naravnost govoril. Pa taka je. Če ni, naj se oglasi kdo in mi skaže, da nisem resnice govoril *).

Filip Zadneg,
ud kmetijske družbe.

*) Kar je nam znano, je žalibog! čista resnica vse, kar je tukaj rečenega. Premije so se večidel, ker ni lepa živina pripeljana bila, delíle le manj slabi med slabo, in na marsikterih štacijonih še takošne ni bilo, tako, da se včasih vse še razdeliti niso mogle. Take skušnje so očitno pokazale, da je ves dnar za nje zaveržen bil, zlasti pa tudi zato, ker, ko je vlastnik živine premijo že v žepu imel, je stal že mesar zadej, ki jo je kupil, če je bila lepši od druge — in tako je šel namen premij — lepo in dobro živino za pleme izrediti — rakom žvižgat. Vred.

Premišljevanje
narave in previdnosti božje v nji.

Poslovenil Mihael Verne.

Odtok in pritok morja.

Veči del poveršja zemlje je z vodo zagernjen, ki ji morje pravimo. Ta velika voda je od rek in jezer silno različna. Te imajo po različnih letnih časih sedaj več, sedaj manj vode. V morju pa je množica vode skoraj vedno enaka. Vendar pa se vidi, da se morje po nekakošnih pravilih vsaki dan dvakrat naraša in vpada. Ko je morje v kakošni luki na svoji narvikši stopnji, začne kmalo vpadati. To vpadanje terpí šest ur, po kterih je voda na narnižji stopnji. Po teh šest urah začne morje spet rasti. Ta rast terpí tudi šest ur, po kterih morje spet svojo narvikšo stopnjo doseže. Potem vpada vnovič šest ur, in se ravno toliko ur spet povrača, tako da se morje v štirindvajset urah dvakrat naraste in dvakrat vpade, in po versti svoj nar vikši in narnižji stan doseže. Temu poverstnemu narašanju in zmanjševanju morske vode se pravi pritok in odtok — z eno besedo biba. Pritok se imenuje tudi čas, v kterem voda raste; in odtok čas, v kterem vpada.

Posebno znaminivo je, da se pritok po teku lune ravna. O ščipu in mlaju je majanje veče, ko o krajcih. Spomladi in jeseni je tudi silniše ko o druzih letnih časih. Narmanjše je o kresu. Ta prikazen se vidi posebno na oceanu ali na velikem morju, kjer voda sila veliko prostora obseže; v zapertih morjih pa, kakoršno je sredzemeljsko, ni odtok in pritok velik. — Čas med odtokom in naslednjim pritokom pa ne znese ravno šest ur, temuč enajst ur več, tako da se te spremembe naslednji dan ne godé več o ravno tistih urah, temuč tri četerti ure pozneje. Še le po trideset dnéh — kolikor je namreč časa od mlaja do mlaja — se spet na ravno tiste ure povernejo.

Iz te redne prikazni se dá z gotovostjo toliko skleniti, da odtok in pritok je s spremembami lune v nekakšni zvezi. Pa ne preiskujmo natanjše bližnjiga uzroka te še sila skrivnostne prigodbe, in ne razsodimo, če odtok in pritok iz tiščanja lune na zemljo, ali iz tiščanja naše zemlje — in vodokrogle na luno izhaja; temuč premišlujmo raji, bratje moji, namene božje pri teh znaminivih spremembah. Naše nevednosti nam ni vselej zameriti, če nemoremo postav in sprememb narave popolnoma spoznati. Neodpustljiva nemarnost in nehvaležnost pa je, če vspeh narvažniših naravnih prigodb gledé blaženosti zemlje, in hvaležnost, ki smo jo vsigamogočnemu Očetu narave dolžni, v nemar pušamo.

Perva korist, ki jo od pritoka imamo, je ta, da vodo v rekah nazaj goni, kar jih dovolj globoke dela, da so v stanu do vrat velicih mest bremena donašati, ki bi jih ne bilo brez te pomoči nikakor mogoče tje spraviti. Ladje čakajo nekoliko časa na narašanje vode, da s to pomočjo v zavetje pridejo, na dno ne zadenejo in lahko v reke prijadrajo. Po ti važni postrežbi ali pomoči se pritok spet zmanjša, da reka v svoje brege stopi, in da ljudje, ki ob nji prebivajo, vgodnosti, ki jih od nje navadnega teka imajo, ložej vživajo.

Druga korist, ki jo to vedno gibanje vode dela, obstojí v tem, da se voda ne spridi in ne gnjije, kar bi se zgodilo, ako bi vedno mirna bila. Res, da tudi

vetrovi to korišt pospešujejo; al ker je na morju veliko velikokrat brez vsega vetra, bi se vendar nekakšna gnjilina v globočino morja, kjer se vsi iztoki zemlje zberajo, vriniti utegnila. Zato je Stvarnik odtok in pritok napravil, da bi se v morju škodljive vlažnosti ne nabirale. Rasteče in pojemajoče gibanje morja razkropí gnjile puhe. Da pa morje čisto ostane, meša odtok in pritok sol, ki bi se brez tega pomočka na dno vsedla.

To premišljevanje, prijatel moj, te lahko neke okoljšine opomni, ki je ti naravni prikazni močno podobna. Tudi tvoje življenje je pravi pritok in odtok — rast in pojemanje. Vse je neobstojno in spremenljivo. Nobena reč, nobeno veselje, nobeno upanje nima obstojnosti. V potoku neobstojnosti plavaš — pa glej in varuj se, da te v brezen ne potegne, temuč da na suho, na cvetlic poln breg prideš. Hvala Bogu pa, da tudi tvoje terpljenje in tvoje žalosti vedno ne terpé! Nar veča in nar obstojniša bolečina je ravno tako nemogoča, kakor nar veče in nar obstojniše veselje. Al tudi to spremenjanje je brez dvoma koristno. Ko bi v svojem življenju neprenehoma veselje vžival, bi lahko ošaben in prevzeten bill, kakor bi serce pri vednih nadlogah lahko obupalo in oterpnelo. Hvali in časti tedaj tudi za to napravo svojega nebeškega Očeta!

O Noriku in Noreji.

Spisal Davorin Terstenjak.

Tretji članek.

(Dalje.)

Tudi vračnica je egipčanska Isis [1]), in bolnim je v sanjah kazala vračila, ktera naj rabijo za ozdravljanje bolnih. To vlastovitost je tudi imela Bhavany-Baba [2]) in imenitne so bile panonske babe (matres panonicae) o ozdravljanji bolnih in o bajanji. Kakor boginja celjenja, vračenja, je imela ime Kalja, ker po besednem prestavku pomeni cela, toliko kot zdrava [3]), in zdaj si razjasnimo celske napise na rimsko-slovenskih spomenikih:

CELEAE AVG. P. AELIVS. COS. PRO
SE ET SVIS. V. S. L. M.

in na drugem kamnu:

I. O. M. EPONE ET CELEIAE SANCTAI . . . .

in spet na tretjem spomeniku, kjer ime Celeja že ima latinski prestavek. Napis se tako glasí:

I. O. M. ET. SALVTI. CELEIAN. AVG.
P. AELIVS VERINVS VE COS PRO SE ET SVIS [4]).

Po tem priimenu boginje Žive — boginje celenja ali vračenja — je dobilo mesto Cele svoje ime, in zdaj si lahko razložimo, kaj imena VRADSARIVS [5]), CELAT [6]) in polatinčena SALVLA [7]) pomenijo, in kako so mesta Vračar, Cele, Celovec, Celina do svojih imen prišle.

Razun Višnutovega častja je v Celi tudi posebno bilo navadno častje Živatovo in še zdaj v zid pri tako zvanih starinskih vratih je vzidana možka glava z bikovimi rogmi, ker pod to podobo je bil Živa obrazovan.

Tako se tudi razjasni, zakaj mesto Celovec ima sana (Schlangendrache, Lindwurm) v svojem gerbu, ker tudi ta stvar peklenska je bila pod oblastjo Živatovo.

Božanstva na rimskih spomenicih pod imenih Isis salutaris znajo ravno tako dobro biti indoslavenska Živa, kakor egipčanska Isis.

Egipčanska Isis pa je tudi porodna pomočnica [8]) bila, in tudi v tem se enači z indoslavensko Bhavany-Babo, in zato še današnji dan slovensko poznamljenje babica za porodno pomočnico. Kakor „Isis infera“ ima vse hude strani peklenskih božanstev, posebno vzrokuje slepoto [1]). Ta nesreča se je tudi Živi pripisovala, kar že njeno ime Virubakša „terribeles oculos habens“ poterjuje. Druga černa stran Iside je, da je tudi Nemesis in njena delavnost mest (maščevanje, die Rache.) Ko takšna nosi kačo Thermutis na glavi, ktero nad hudodelnike pošilja [2]). Tudi o tem je Isidi indoslavenska Živa podobna. Kakor Kali „nigra et vindex“ [3]) ima lase s kačami opletene, in tudi v tem ji je severno-slavenska Ježi — Baba — Kiki Mora enaka. Ali velí se tudi, kar že njeno ime pomeni, kraljica [4]) Vladajoča, in tako vlada deržavo in vero, krotí strah boja, podpira pravico in čuje nad veličanstvom kraljev [5]). To je tudi indiška Živa s priimenom Isi — Isani — Ishi, Ishani [6]) od glagola ish, imperare, regere, vladati, ladati, îsha, dominus, vladavec. To Živo Isani nahajamo spet pod imenom Lada kot boginjo ljubezni [7]), kar je tudi Živa — Bhavany Ishani bila, ker so se zaljubljeni k nji obračali in za srečo prosili [8]). Zdaj se reši vsa zastavica: kako Lada se v slavenskem mytu tudi kot lučna Boginja [9]) predstavlja, ker je tudi indiška Živa lučno božanstvo (luna), in kako sopet je boginja ljubezni, ker je tudi Bhavany braniteljica in pokroviteljica ljubečih. (Dalje sledí.)

[1]) Pausan I. 86. 122. Diodor I. 25. — [2]) Dr. Vollmer sub voce: Bhavany. — [3]) Bopp Gloss. Sanskrit. sub voce Kalja. — [4]) Muhar Gesch. d. Stei. I. 352. 354. — [5]) Apian XXXIX. — [6]) Muhar 380. — [7]) Muhar I. 334. — [8]) Hesych vox ἐπιλησαμενη.

[1]) Juven. Sat. XIII. 92. Ovid. Pont. I. 51. — [2]) Pausan. II. 424. Preller Demet. str. 149. 157. — [3]) Paullin Syst. 99. — [4]) Bohlen das alte Indien II. 458. — [5]) Diodor I. 14. Apul Met. XI. str. 241. Plutarch Isis cap. 27. — [6]) Rig-Veda LXIV. 5. Sonnerat Reise nach Ostindien I. 157. — [7]) O Ladi beri izverstne članke v dr. Hanuševi Wissensch. d. slaw. Myth. str. 27, 38, 139, 169, 170, 193 itd. — [8]) Dr. Vollmer Myth. Lex. sub voce Bhavany. — [9]) Hanuš str. 225, 239. 295, 345, 366.

Jugoslovansko slovstvo.

Še nekaj o slovstveni zapuščini Stanko Vraz-a.

V svojem sostavku o slovstveni zapuščini Vrazovi v „Novícah“ nisem omenil nekterih prozaičnih del našega nepozabljivega spisovatelja, ktera se nahajajo med rokopisi rajnega. In akoravno sem že takrat, priobčevaje tisti svoj popis Vrazove zapuščine v „Novícah“, očitno izrekel, da ta moj popis ni popoln, ker sem v njem le tisto popisal, kar mi je po jednokratnem kratkem pregledanju Vrazove zapuščine po naslovu ali zapopadku v pameti ostalo — vendar spoznavam za svojo dolžnost tudi o teh še neomenjenih spisih ob kratkem kaj pregovoriti: da se tako popis Vrazove zapuščine po mogočosti dopolne. To dolžnost svojo pa s tem rajši spolnujem, ker vém da so moje verstice o ti za jugoslavensko slovstvo prevažni zadevi vsakemu rodoljubu dobro došle.

Od Stanka Vraza imamo le malo prozaičnih spisov že tiskanih. Razun nekterih v „Kolu“ in v drugih časopisih in Novinah nahajamo tudi jednega (potopisnega) v „Iskri“ od leta 1844, v kterem se lepo opisuje zemlja in življenje belih Kranjcev.

Netiskani še dozdaj prozaični članci Vrazovi so kritično-presojevajoči. Rajni pesnik se je sam jedenkrat nekoliko mescov pred smertjo k pisatelju teh verstic — kteri se tudi smé med one prisrečne vštevati, kteri so Vraza osobno poznali — izrazil, da misli te kritične sostavke o pojedinih plodovih nove in stare naše literature v posebni knjižici izdati. (Naslov ti knjižici od Vraza samega namenjeni sem, žalibog, pozabil). Nemorem celega zapopadka te knjižice razložiti, ker ga vsega na tanko ne vém. Le to za celo znam, da je Vraz v tem delcu izpolnil ono obečanje svoje že pred leti o nekterih slavnejših plodovih slovstva našega v „Kolu“ položeno.

Kritično to delo — ktero sem še za življenja Vrazovega pregledati priložnost imel — delí se v dvé poglavne straní: I. Staro slovstvo (dubrovačko) i II. Novo slovstvo (jugoslavensko). Podlaga, to je, temelj temu delu so 1. nektere slavnejše dela slovstva dubrovniškega, kakor „Suze sina razmetnoga“ od Ivana Gundulića, po tem pesme Djordjića, „Jegjupka“ od Čubranovića, pesme Hektorovića in pesme („canticum canticorum“) Lucića, in v obče težnja pjesničtva starih Dubrovčanov.

V drugem delu se pretresujejo jugoslavenske narodne pesme v obče, s posebnim obzirom pa na „srbske“ (poleg izdanja Vukovega), po tem dela rajnega vladika černogorskega, Petrovića Njegoša II., so pa te: 1) Gorski vienac“, 2) „Luča mikrokozma“ in 3) „Lažni car Šćepan Mali“. Po tem „Prvenci“ od Preradovića, in naposled „Poezije“ vašega neumerlega dokt. Prešerna. Da Vraz v ti knjizi ni celò nič druzega pretresel kakor samo Prešernove poezije, gotovo nikdo ne bi mogel delu temu odreči cene, ktera mu s polnim pravom gré, ako vzamemo v obzir od jedne straní redko klasičnost Prešernovo, in od druge estetično izobraženi kritični duh Vrazov. Koliko pa ceno ima v obziru na toliko prevažnih predmetov slovstvenih, podverženih presoji tako izurjenega kritičkega peresa! Vrazove misli o poezíi v obče so zrele in uzvišene. Kdo da se še ne spomni prekrasnih njegovih sostavkov v nekterih zvezkih od njega vredovanega „Kola“, v kterih je svoje misli o tem razložno razodel.

(Pregledavaje lanskega leta zapaščino Vrazovo pogrešal sem ta rokopis, vendar ne dvoumim, da se v nji zares nahaja).

Pa koliko bi se še lepega in vrednega za tiskanje iz njegovih listov pisanih pojedinim prijateljem in prijateljicam izvaditi ne moglo! V njegovih listovih se ne najdejo le, kakor dobro znamo, raztresene zernica iz povestnice, iz jezikoznanstva in literature, temuč tudi čertice narodopisne in potopisne, popisi običajev itd. — toraj niso samo zato važni, ker nam na novo obogatujejo zapuščino našega pesnika in ker nam pokazujejo prosto naravnost stila njegovega v prozi — temoč so tudi velike neprecenljivosti, ker v njih najdemo mnogo odkritoserčno izjavljenje gledé življenja in osode njegove in so tako ti listovi krasen prinesek k obširnemu životopisu našega književnika. — Po našem mnenju ne bi se dakle smeli pri izdavanju Vrazove zapuščine nikakor pozabiti listovi od rajnega pisani, v kterih se našim očém odpira nov zaklad literarni! *)

Novičar iz austrianskih krajev.

Iz Ljubljane. Gospod deželni poglavar grof Chorinsky, ki je že mnogokrat z dobrim vspehom poterkal na vrata dobrotnikov za polajšavo nadlog in rev, ki tarejo deželo že ene leta, se je vnovič obernil na dobrotljive serca Krajncov sploh in Ljubljančanov sosebno, in jih v razglasu od 14. t. m. naprosil: naj to, kar je bilo veselicam za praznovanje cesarjeve poroke namenjenega, se po očitnih željah Njih veličanstva položí v spomin tega slovesnega dneva na oltar kristjanske ljubezni in milosti v dar revežem. Vse kar koli in kolikor koli kdo nameni za milošnjo to, naj je v dnarju ali blagu, zlasti v žitu, naj se izročí predsedništvu c. k. deželnega poglavarstva naravnost ali pa vredništvu ljubljanskega časnika. Prejete daríla se bojo razdelile naj potrebnišim po mestih in kmetih, ako kdo določno ne pové: komu naj se dajo.

*) Tudi potopisno-narodnopisni članek „Put u gornje strane“ v „Iskri“ je le izvadek iz lista, kterega je Vraz neki svoji prijateljici bil pisal. Pis.

Novičar iz mnogih krajev.

Po naj višjem sklepu od 6. t. m. se tudi c. k. policijska straža prišteva c. k. armadi. — Po novi osnovi na Ogerskem vpeljane c. k. gosposke bojo svoje opravila berž začele, uredi županijskih sodij že 29. dan t. m. — Kupčijska zbornica v Slavonii je nasvetovala deželnemu poglavarstvu: naj bi se imenitniše postave, ki posebno zadevajo tudi ljudstvo, ob nedeljah in praznicih razglasovale s prižnic, ker sicer ondašnje ljudstvo le malo zvé od postav. — Strašno prigodbo, ki je nima para že morebiti sto in sto let, naznanja Lvovski časnik iz soseske Veglovke v Galicii: 17 let stara Barbara Levčakova je 26. sušca grozovito umorila svojo starejo sestro, je mertvo kuhati in pêči dala in jo potem s svojima mlajšima bratoma snedla; dopernesla je to hudodolstvo iz zgolj sovražtva do sestre svoje, 14 dní po smerti matere svoje, ki je konjederka bila in sebe in svoje otroke redila z mesom cerknjene merhe, čeravno scer ni ubožna bila. — Novíce poslednjih dní še niso iz Turškega prinesle nobene posebno imenitne prigodbe. 3. aprila je bila scer na planjavi trajanskega kanala ob Rasovi, Černavodi in Kostenč precej huda bitva, pri kteri so Turki tudi nekega generala (odpadnika Poljca) zgubili, pa podnoč so se Rusi in Turki spet vernili na svoje mesta. Govorilo se je tudi spet od hude vojske pri Kalafatu, ali za gotovo se še nič ne vé. Gotovo pa je, da je šel en oddelk turške armade proti Pojani razgledovat rusovski stan; ko pa so slišali, da je spet 15.000 Rusov šlo čez Donavo in da desni strani njih armade nevarnost žuga, so jo pobrali spet nazaj. — Ko je car Nikolaj zvedel, da je rusovska armada na 3 mestih srečno čez Donavo šla, je lastnoročno pisal zahvalno pismo vojskovodju Gorčakovu in v dokaz svoje serčne zadovoljnosti za slavno to delo, ki je predznamnje še slavniših početij, mu je poslal podobo svojo, krasno okinčano z demanti. — Nov ukaz zupoveduje zavolj nevarnosti, ki jo vojska preti carstvu, premén 4. reservinih bataljonov v djanske in napravo dveh reservinih baterij za vsako kardelo. — Do 3. t. m. je prišlo blizo 8000 Francozov, čez 3000 pa Angležev v Galipoli; vožnja po morji jih je pa tako zdelala, da bojo mogli več dní ondi počivati. Tudi angležki vojvoda Cambridge, lord Raglan in princ Napoleon so že odrinili proti Turčíi. — Na višini Odese so se že prikazale vojne barke angležko-francozke. Rusovska vlada bo na svoj račun prevzela vse ondašnje žito in lastnikom dala nakaze za pozneje plačilo. — Admiral Napier je zapustil Kjögeško luko z namenom zapreti vse rusovske luke v botniškem in finiškem morskem zatoku. — Vsi podložni gerškega kraljestva, kterih je na Turškem blizo 130.000, morajo o 14 dnéh zapustiti Turčijo ali pa se poturčiti dati. — Pri nas je znana govorica, da Turk ni poleti za nič, če ni dvakrat v vodi; in res že slišimo. da se že pogostoma koplejo v Donavi.

Stan kursa na Dunaji 15. aprila 1854.

Obligacije deržavnega dolga	5 %	85 7/8	fl.	Esterhaz. srečke po 40 fl.	80	fl.
	4 1/2 „	76 1/4	„	Windišgrac. „ „ 20 „	28 1/4	„
	4 „	69 1/4	„	Waldštein. „ „ 20 „	29 3/8	„
	3 „	55	„	Keglevičeve „ „ 10 „	10 1/2	„
	2 1/2 „	45	„	Cesarski cekini	6 fl. 12	
Oblig. 5% od leta 1851 B		108	„	Napoleondor (20 frankov)	10 fl. 34	
Oblig. zemljiš. odkupa 5%		84	„	Suverendor	18 fl. 10	
Zajemi od leta 1834 . .		217	„	Nadavk (agio) srebra:		
„ „ 1839 . .		120	„	na 100 fl.	33 1/2	fl.

Odgovorni vrednik: *Dr. Janez Bleiweis.* — Natiskar in založnik: *Jožef Blaznik.*